

اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

تعلیم و تربیت کودکان در خانواده و مدرسه از دیدگاه اسلام

سیده فاطمه موسوی

دانشجو معلم دانشگاه فرهنگیان مرکز شهید باهنر، پردیس سلمان فارسی شیراز

چکیده:

طبق آنچه در منابع اسلامی آمده است، تربیت یک کودک از همان لحظه ای که متولد میشود، با خواندن اقامه و اذان در دو گوش کودک آغاز میشود و این تربیت بطور استمراری ادامه می یابد (۱) تا اینکه، شخصیت فرد تکامل یابد و خود حقیقی را کسب نماید. تعلیم و آموزش وی نیز همانطوری که شاعر نامدار فارسی زبان، فردوسی بزرگ میفرماید "ز گهواره تا گور دانش بجو" باید فرد مورد تعلیم و تربیت قرار بگیرد. در قرآن، روایات و منابع اسلامی اشارات بسیار زیادی به تعلیم و تربیت افراد خصوصا کودکان اشاره دارد. همچنین پژوهشها در زمینه روان شناسی، تفاوت های کودکان را از نظر میزان و ظرفیت یادگیری و رشد عقلی، مورد نظر قرارداده اند. اصول تربیتی اسلام از همان ابتدا، توجه و نظر خود را به وجود تفاوت های رشدی در ۵ سالگی جلب کرده است. (۲) در اسلام، تربیت عادی و درست کودک، ساده تر از تربیت مجدد اوست. توجه به رهنمودهای دینی و عمل به آموزه های اسلام میتواند، از دشواری تربیت کودک بکاهد و با راههایی که وجود دارد به تعلیم و تربیت آنها پرداخت. البته نقش خانواده بسیار مهم است و کودک حساس ترین زمان رشد خود را در خانواده میگذراند (۳) و سپس راهی مدرسه میشود؛ این دومکان در تعلیم و تربیت کودک نقش بسزایی دارد. در این مقاله ، قصد داریم به تعلیم و تربیت کودک از دیدگاه اسلام بپردازیم. روش پژوهش در این مقاله کتابخانه ای و با بهره گیری از احادیث و روایات اسلامی است.

کلید واژه ها : تعلیم و تربیت، تربیت اسلامی، کودکان

مقدمه :

دوران کودکی ، دوران تکوین است و اگر کودک بتواند یک مرحله رشد خود را با موفقیت بگذراند، مرحله رشدی قبلی خود را پشت سر گذاشته است، و وارد مرحله جدیدی میشود. رفتار کودک تقلیدی است و از این رو تعلیم و تربیت صحیح میتواند بسیار موثر اتفاق افتد. همواره مشاهده میکنیم که گاهی اوقات یک طفل مانند والدین خود به سجده و رکوع میرود و نماز خواندن بزرگترها را تقلید میکند؛ این مسئله بسیار اهمیت دارد و تربیت صحیح ایجاب میکند این رفتار وی به شکل های مورد تشویق و تقویت قرار بگیرد و وی را به مسجد ببریم. کودکان بطور غریزی کنجکاو هستند، از این رو والدین و معلمان نمونه فرصت را غنیمت می شمارند و واقعیات را برای وی توضیح دهند، و به تعلیم و تربیت مناسب آنها بپردازند. (۴) خانواده بی شک موثرترین مکان در تعلیم و تربیت کودک محسوب میشود ، از این رو بر والدین واجب است که اصول صحیح تربیتی را فراگیرند و در شکل گیری شخصیت فرزندان نقش مثبتی ایفا کنند. دومین مکان موثر که کودک نسبت به آن تاثیرمذیری بسیار زیادی دارد، مدرسه میباشد. در روایات اسلامی تعلیم و تربیت کودک در مدرسه از هفت سالگی آغاز میشود و حدیثی از امام صادق (ع) ثابت کننده این مدعاست که میفرمایند: «کودک هفت سال بازی می کند و هفت سال خواندن و نوشتن می آموزد و هفت سال (مقررات زندگی) حلال و حرام را یاد می گیرد». (۵)

اهداف تحقیق :

(۱) آشنایی با تعلیم و تربیت اسلامی